

Tytułem wstępu

Alex Salmond, MSP MP
Pierwszy Minister Szkocji

Obecny rząd Szkocji łączy z przeszłością kraju wielkie nadzieje. Wierzymy również, że suwerenność Szkocji leży w rękach Szkotów. Tylko my, niezależny naród szkocki, mamy prawo decydować o naszej ojczyźnie.

W tegorocznym przedwyborczym manifeście zapowiedzieliśmy debatę na temat idei szkockiej niepodległości i referendum w tej sprawie przed zakończeniem obecnej kadencji parlamentarnej.

Zwycięstwo w wyborach Szkockiej Partii Narodowej (*SNP*) oznacza, że Szkoci głosowali na zmiany w sposobie rządzenia naszym krajem. Wierzymy, że niepodległość to dla Szkocji optymalne rozwiązanie. Inne propozycje obejmują dalszą decentralizację władzy, szersze kompetencje w sferze podatków i budżetu, lub federalizm. Bez względu na różnice programowe partii politycznych wynik wyborów świadczy o jednym – nadszedł czas na zmianę pozycji konstytucyjnej Szkocji.

Historyczne zmiany konstytucyjne zaszły również niedawno na terenie Irlandii Północnej i Walii. W wyborach lokalnych władzę przekazano nowym partiom i nastąpiły przemiany w zakresie uprawnień politycznych. Rząd brytyjski opublikował dokument na temat zarządzania Wielką Brytanią.

Odpowiedzialność za zbadanie możliwości zmian konstytucyjnych, jakie otworzyły się przed Szkocją, i przewodniczenie debacie na temat tych możliwości, spoczywa na mnie, Pierwszym Ministrze Szkocji. Stoję na czele Szkockiej Partii Narodowej, która po raz pierwszy w historii zwyciężyła wybory parlamentarne. Wzywam wszystkich do rozważenia perspektywy przyszłej niezależności Szkocji oraz korzyści płynących z takiej zmiany. Zdaję sobie jednak sprawę z pluralizmu opinii na ten temat pośród obywateli Szkocji i posłów do parlamentu.

Trwającą od stuleci unię Szkocji z pozostałymi nacjami Zjednoczonego Królestwa zapoczątkowała unia personalna w 1603 roku oraz unie realne z 1707 i 1801 roku. Unia z Irlandią z 1801 roku już przeszła radykalną zmianę. W przypadku Szkocji rozważa się możliwość zmian lub anulowania unii z 1707 roku. Unia personalna z 1603 roku pozostałaby nienaruszona.

Zapraszam do krajowej debaty na temat przyszłości Szkocji, do rozważenia, jaki system najlepiej posłuży naszemu krajowi. Mam nadzieję, że opublikowany przez nas dokument zainspiruje taką debatę. Analizujemy w nim potencjalne sfery zwiększonych kompetencji Szkocji – sferę zatrudnienia, budżet, ustawodawstwo dotyczące bezpieczeństwa publicznego, na przykład broni palnej. Analizie poddajemy w nim również koncepcję niezależności i szerszych zmian konstytucyjnych w Wielkiej Brytanii.

Od referendum, które powołało do życia parlament Szkocji, minęło dziesięć lat. Parlament szkocki dowiódł, że posiada potencjał w zakresie uwzględniania potrzeb i realizacji pragnień obywateli kraju. Niestety ograniczenia kompetencji tego parlamentu torpedują bardziej skuteczne działania. Wierzę, że przyszedł czas, aby Szkoci, i nikt inny, zdecydowali o swoim miejscu we współczesnym świecie.

A handwritten signature in blue ink, which appears to read "Alex Salmond". The signature is fluid and cursive, written on a white background.

Zarys zagadnień

W 1998 roku ustawa o Szkocji (*Scotland Act 1998*) powołała do życia szkocki parlament. Obywatele Szkocji uzyskali w ten sposób prawo do demokratycznego podejmowania decyzji w sprawach, w których działania na terenie Szkocji już podjęto. W postanowieniach dotyczących decentralizacji władzy w Szkocji uwzględniono możliwość zmian kompetencji udzielonych parlamentowi i rządowi Szkocji w 1999 roku. Ustawa zawiera również mechanizmy umożliwiające dalszą decentralizację.

Prawo do podejmowania decyzji w wielu kwestiach istotnych dla Szkocji pozostaje w gestii parlamentu i rządu brytyjskiego. Dalsza decentralizacja pozwoli szkockiemu parlamentowi i rządowi na podejmowanie niezależnych decyzji w sprawach ważnych z punktu widzenia interesów Szkocji, decyzji, które odzwierciedlałyby odczucia i poglądy Szkotów. Umożliwi również bardziej spójny proces decyzyjny i usprawni procesy demokratycznej odpowiedzialności w zakresie realizacji postulatów.

W praktyce wybór niepodległości oznacza odebranie parlamentowi brytyjskiemu władzy ustawodawczej, a rządowi brytyjskiemu władzy wykonawczej na terenie Szkocji. Wszelkie klauzule w ustawie utracą wówczas moc prawną, a parlament i rząd Szkocji uzyskają prawo do podejmowania decyzji we wszystkich obszarach polityki wewnętrznej i zagranicznej Szkocji, zgodnie z postanowieniami traktatów Unii Europejskiej i innych przyjętych przez Szkocję zobowiązań, podobnie jak to ma miejsce w innych niepodległych państwach.

Zmienia się charakter konstytucji Zjednoczonego Królestwa. Na terenie Walii i Irlandii Północnej zaszły historyczne zmiany, a rząd brytyjski opublikował propozycje dalszych przemian w strukturze zarządzania krajem. Bez względu na to, czy Szkocja uzyska niepodległość czy też pozostanie częścią Wielkiej Brytanii, powinna zachować przewodnią rolę wobec sąsiadów, reformując w miarę możliwości mechanizmy współpracy między rządami poszczególnych krajów Zjednoczonego Królestwa oraz Republiki Irlandii.

Zarówno dalsza decentralizacja, jak i niepodległość będą wymagały potwierdzenia ustawodawczego, zarówno w Londynie, jak i w Edynburgu. Należy rozważyć potrzebę referendum w sprawie poszerzonej decentralizacji. W przypadku niepodległości głosowanie będzie warunkiem koniecznym. Jego wynik nie ma wprawdzie mocy wiążącej w sferze zmian konstytucyjnych, nie mniej postrzega się go jako właściwą metodę podejmowania decyzji o przyszłości konstytucyjnej Szkocji. Istnieje zatem potrzeba znalezienia odpowiednich form ustawodawstwa regulujących zasady referendum, oraz możliwości zainicjowania referendum przez szkocki parlament.

W opinii rządu Szkocji mamy do wyboru trzy opcje. Pierwsza to kontynuacja dotychczasowego programu decentralizacji, określonego w ustawie o Szkocji z 1998 roku, z nastawieniem na dalsze stopniowe poszerzanie kompetencji, kiedy pozwoli na to sytuacja polityczna. Druga to nowy program decentralizacji, obejmujący

natychmiastowe poszerzenie kompetencji szkockiego parlamentu i rządu, między innymi uzyskanie autonomii fiskalnej. Trzecia opcja, za którą opowiada się obecny rząd Szkocji, to pogłębienie autonomii parlamentu i rządu w stopniu, który w praktyce oznacza pełną niezależność. W opublikowanym przez nas dokumencie omawiamy szczegółowo wszystkie trzy możliwości.

Przygotowany przez nas dokument to pierwszy krok w kierunku ogólnonarodowej debaty na temat przyszłości Szkocji. Debata umożliwi obywatelom Szkocji analizę dostępnych rozwiązań i dokonanie świadomych wyborów. Zapraszamy do zgłaszania udziału oraz propozycji, jak przeprowadzić debatę, aby możliwie jak największa liczba obywateli wzięła w niej udział.